Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 8, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 27. OKTOBRA (OCTOBER 27), 1938 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 211

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

KITAJCI RAZDEJALI HANKOV PRED UMIKOM

Vladna poslopja pognana v zrak z dinamitom

AMERIŠKE LADJE V NEVARNOSTI

Šanghaj, 26. okt. — Prve japonske kolone so danes vkorakale v Wučung, v eno izmed treh mest v distriktu Wuhan. Drugi dve mesti sta Manjang in Hankov. Japonci so vkorakali v Wučung po okupaciji Hankova, glavnega kitajskega mesta, iz katerega so se Kitajci umaknili brez odpora. Hankov je kup razvalin, ker so kitajske čete pred umikom pognale v zrak z dinamitom vsa vladna poslopja in tovarne.

Eksplozije dinamita, ki so ga položili Kitajci, še vedno pretresajo Hankov, Wučang in Hanjang. Glavna kitajska armada se je umaknila proti zapadu. Umik, pravijo Kitajci, je v soglasju s kitajsko taktiko, ki je "podaljšanje vojne na vseh frontah."

Hankov je šesto veliko kitajsko mesto, ki je prišlo v japonske roke od pričetka vojne. Peking in Tientsin so japonske čete okupirale v prvih tednih vojne. Šanghaj je padel 9. novembra in Nanking, glavno kitajsko mesto, 13. decembra. Kanton, glavno mesto južne Kitajske, so Japonci okupirali zadnji teden. Samo manjša mesta v notranji Kitajski so še v kitajskih rokah.

Čiang Kaišek, vrhovni poveljnik kitajske armade, in njegova žena sta odletela iz Hankova zadnji pondeljek v gorate pokrajine v južnem delu province Hunan. Drugi kitajski vladni uradniki so že prej pobegnili v Čungking, novo glavno kitajsko mesto, ki je okrog tisoč milj oddaljeno od Hankova.

Mostove in vse druge objekte, ki bi lahko koristili sovražniku, so Kitajci uničili predno so se umaknili pred Japonci. Ti so dobili le razvaline.

Hankov, 26. okt. — Ameriški generalni konzul v Hankovu je bil informiran, da so bile ladje Standard Oil Co. v nevarnosti, ko so japonski letalci bombardirali Čangšo. Letalci so sipali krogle iz strojnic na te ladje in potem odleteli.

Česka vlada odbila ogrske zahteve

Madžari sestrelili češko letalo

Praga, 26. okt. — Češka vlada je sinoči odklonila ogrske teritorialne zahteve, toda pustila je vrata odprta nadaljnjim pogajanjam. Uradno poročilo pravi, da so se Čehi izrekli proti razpisu plebiscita v krajih, v katerih je mešano prebivalstvo. Odklonili so tudi sugestijo ogrske delegacije, da predstavniki Nemčije, Italije in Poljske posredujejo v sporu.

Odgovor češke vlade na ogrske zahteve ne bo objavljen, dokler ne bo poslan v Budimpešto. Ta bo danes izročen ogrskemu poslaniku v Pragi, da ga pošlje svoji vladi.

Ogrska delegacija je zahtevala takojšen odstop ozemlja v obsegu 2800 kvadratnih milj, kjer Madžari tvorijo večino prebivalstva. V drugih distriktih, kjer so Ogri pomešani s Čehi, naj bi se vršil plebiscit pod nadzorstvom Nemčije, Italije in Poljske. Slovaki, Rutenci in druge manjšine v Češkoslovaški naj bi dobile pravico samoodločevanja.

London, 26. okt. — Poročilo, ki ga je poslala angleška časopisna agentura Reuter iz Prage, pravi, da so ogrski letalci sestrelili češko vojaško letalo. Letalo se je vnelo in treščilo na tla ter se razbilo. Pilot je bil ranjen. Incident se je pripetil v bližini Velke Medere, okrog sedem milj od ogrske meje.

Vojaštvo ščiti lastnino v Hankovu

Tokio obžaluje napad na angleško topničarko

Hankov, 26. okt. — Ameriške, angleške, francoske in italijanske čete so zaščitile tujo lastnino v Hankovu, ki so ga Japonci včeraj okupirali. Med temi je trideset ameriških mornarjev s topničarke Luzon, ki je zasidrana na reki Jangtse v bližini Narodne banke in urada ameriškega konzulata.

Druga ameriška topničarka Guam protektira čistilnice ameriških oljnih kompanij. V bližini so bojne ladje drugih držav. Japonski letalci so včeraj leteli nizko nad temi ladjami.

Ameriška lastnina v Hankovu vključuje misijonske zavode, čistilnice Standard Oil Co. in nekaj avtomobilskih tovarn. Ameriški generalni konzul Paul R. Josselyn je ostal v Hankovu, dočim je poslanik Nelson T. Johnson odpotoval v Čungking, kamor se je umaknila kitajska vlada.

London, 26. okt. — Angleška vlada je dobila včeraj odgovor na protest, ki ga je poslala Tokiju zaradi japonskega letalskega napada na topničarko Sandpiper. Japonska vlada obžaluje napad in obljubuje, da se sličen incident ne bo več pripetil.

Konec skladiščne stavke na zapadu

Izpor poravnan s kompromisom

San Francisco. — (FP) — Te dni je bila poravnana stavka oziroma izpor skladiščnih delavcev, ki so se že vrnili na delo v vseh skladiščih. Izpor se je pričel zadnje joletje, ker se delavci niso hoteli dotakniti "vročega tovora", nekega po skebih naloženega vagona, nakar so delodajalci odslovili skoraj 2000 delavcev.

Izpor je bil zaključen s kompromisom. Delavci so se vrnili na delo pod starimi pogoji in tudi obdržali vse stare pravice, unija (CIO) pa je podpisala splošno pogodbo, ki krije vsa skladišča vseh industrij in trgovin na debelo, kakor so zahtevali delodajalci. Pogodba prepoveduje stavke in izpore in bo trajala do 1. junija 1940. Vsa nerešena sporna vprašanja glede delovnika, plač in počitnic bodo skušali izravnati po pogajanjih, v slučaju nesporazuma a z arbitražo.

Ogenj na nemškem parniku Deutschland

New York, 26. okt. — Ogenj na spodnjem krovu nemškega parnika Deutschland, ki je nastal sinoči, je ogražal življenja 981 ljudi. Klicu na pomoč se je odzvalo sedem parnikov, ki so se nahajali v bližini. Ogenj je bil po dveh urah pogašen. Parnik je odplul 20. oktobra iz Hamburga proti New Yorku, kamor je imel priti v petek zjutraj. Na njem je 591 potnikov, med temi 350 Američanov, in posadka 390 članov.

Polom fašistične ofenzive pri Madridu

Hendaye, Francija, 26. okt. — Fašistična ofenziva na madridski fronti se je izjalovila po napadu na pozicije lojalistov. Na drugih španskih frontah ni posebnih aktivnosti.

HITLER ZAHTEVA VELIK KOS OZEMLJA V AFRIKI

Anglija bo morala vrniti kolonije Nemčiji

NACIJSKA AGITACIJA V AFRIKI

London, 26. okt. — Angleška vlada je bila informirana, da bo Hitler zahteval kolonije v Afriki, katere je Nemčija izgubila po svetovni vojni, v obsegu 1,031,839 štirjaških milj. Vest iz istega vira pravi, da se bo Hitler zadovoljil, ako dobi drugo afriško ozemlje v istem obsegu.

Razprava o Hitlerjevih zahtevah, ki še niso bile definitivno formirane, se bo pričela danes na seji angleškega kabineta. Oscar Pirov, obrambni minister Južnoafriške unije, angleške kolonije, se je na svoji poti v London ustavil v Lizboni, kjer se bo posvetoval s portugalskimi avtoritetami glede kolonialnega vprašanja. Portugalska je tudi prizadeta. Njena kolonija Angola je v južnozapadni Afriki in meji na ozemlje, na katerem živi veliko število Nemcev. Ona je dobila tudi del bivše nemške kolonije Tanganjake po svetovni vojni, ko so si zmagovalci razdelili plen. Večji del te kolonije je prišel pod angleško dominacijo.

V Južnoafriški uniji, kjer tudi živi veliko Nemcev, je nacijska agitacija silno razširjena. Ta je glavni vzrok, da je Pirov odpotoval v Anglijo, kjer se bo posvetoval s člani Chamberlainovega kabineta. Možnost je, da bo Chamberlain ponudil Hitlerju portugalsko kolonijo v južni Afriki in morda tudi del belgijskega Konga namesto ozemlja, nad katerim imata Anglija in Francija mandat.

Ko je markiz Londonderry, vodja angleških konservativcev, nedavno posetil Berlin, mu je maršal Goering, Hitlerjeva desna roka in letalski minister, pojasnil kolonialne zahteve. Te še niso bile uradno predložene angleški vladi, kar pa se bo zgodilo kmalu. O teh zahtevah je bil informiran tudi Neville Henderson, angleški poslanik v Berlinu, predno je odpotoval v London. Henderson se bo udeležil današnje seje Chamberlainovega kabineta.

Jugoslovansko-nemški trgovski pakt

Belgrad, 26. okt. — Nova trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Nemčijo je bila včeraj podpisana. Pogodba znači nov korak v ekonomski ekspanziji nacijske Nemčije v južnovzhodni Evropi, ker daje Nemčiji prednost, da lahko pokupi 60 odstotkov vsega izvoza iz Jugoslavije. Pogodba določa, da mora Jugoslavija kupovati blago iz Nemčije v istem obsegu kolikor Nemčija nakupi blaga iz Jugoslavije.

Ugibanja o ruski zunanji politiki

V Moskvi debatirajo o izolaciji in zvezi s Hitlerjem

Pariz, 26. okt. — V pariških krogih je mnogo špekulacije o vprašanju nove ruske zunanje politike. Iz Moskve došla poročila govore, da sta se okrog Stalina pojavili dve skupini, od katerih ena zagovarja izolacijo Sovjetske unije, druga pa sporazum z nacijsko Nemčijo. Na tretji strani je Litvinov, ki še vedno zastopa antifašistično stališče.

Mnenje v tukajšnjih političnih krogih je, da se bo radi skrahiranja zveze s Čehoslovakijo in Francijo in takorekoč izrinjenja iz Evrope Rusija morala odločiti za novo zunanjo politiko. Kakšna bo ta politika, je sedaj še v megli, toda naj se odloči že za to ali ono, za izolacijo ali pobratimijo s Hitlerjem, bo po mnenju mnogih Rusija igrala v bližnji bodočnosti še važno vlogo v Evropi in na Daljnjem vzhodu, ker je nemogoče izbrisati z zemljevida največjo državo na svetu.

Iz Moskve došla poročila govore, da se nekateri ruski generali ogrevajo za zbližanje z Nemčijo. Ta struja je prepričana, da je zveza z nacijsko Nemčijo mogoča kljub velikemu Hitlerjevemu sovraštvu do komunizma.

Kakšen bo razplet novih dogodkov v Evropi, je predvsem odvisno od Hitlerja, kaj on stori napram Poljski in Rumunski. Kar se Poljske tiče, ni izgledov, da bi prišlo do konflikta med Rusijo in Nemčijo v slučaju, da se Poljska znajde v sličnem položaju kakor Čehoslovakija pred nekaj meseci.

Toda mnogi so mnenja, da Hitlerjeva prihodnja ekspanzija ne bo usmerjena proti Memelu in Poljskemu koridorju, marveč proti Rumuniji. Po mnenju teh krogov bo Transilvanija postala prihodnja "Sudetska". (Ta provinca je postala del Rumunije pri razkosanju Avstro-Ogrske.) Če se to zgodi, tedaj ni dosti upanja na zbližanje med Moskvo in Berlinom, ker ni pričakovati, da bi Rusija mirno gledala nacijsko rogoviljenje v Rumuniji. Paradoksno kot se mogoče sliši, gre ves komunistični manever sedaj za tem, da preprečijo strmoglavljenje rumunskega kralja Karola po fašistih. Sploh je Rusija najbrže edina sila, ki lahko prepreči Karolov padec. Na Francijo in Anglijo se rumunski kralj ne more zanašati, da bi nastopili proti Hitlerju, ker nista hoteli braniti niti Čehoslovakije, dasi sta imeli veliko boljšo priliko za zmago. Prav vsled tega je možno, da bo rumunski kralj zopet poklical iz privatnega življenja bivšega premierja Nicholasa Titulescuja, ker ima on največ vpliva v Moskvi.

Izolacijska skupina okrog Stalina je vsled izkušenj z "demokratično fronto" — z Anglijo in Francijo — proti taki zunanji sovjetski politiki. Prav tako tudi ona skupina generalnega štaba, ki je za zbližanje z Berlinom in Rimom.

Vsekakor bo bližnja bodočnost pokazala, v katero smer bo Stalinov režim krenil. Ako pride do sporazuma s Hitlerjem in bi se Rusija zavarovala pred napadom z zapada, tedaj bi Stalin lahko posvetil več pozornosti Daljnemu vzhodu, predvsem Kitajski, ki je bolj in bolj odvisna od pomoči Sovjetske unije. (Posneto po Chicago Daily Newsu.)

Slika kaže grupo bolgarskih uradnikov, ki pozdravljajo kralja Borisa.

NEMČIJA SE BAHA Z OGROMNO LETALSKO SILO

V dveh letih bo prekosila Anglijo in Francijo

HITLER OBISKAL OBMEJNE KRAJE

Berlin, 26. okt. — Tajnost, ki je zakrivala mogočnost nemške letalske sile, je bila včeraj odkrita. List Eisener National Zeitung, uradno glasilo maršala Goeringa, letalskega ministra, piše, da je imela Nemčija takrat, ko se je vršila konferenca štirih velesil v Monakovem, 3000 bojnih letal prve vrste. V tem številu niso uključena rezervna letala.

Goeringovo glasilo napoveduje, da bo imela Nemčija čez dve leti 6000 bojnih letal, večje število kot Anglija in Francija.

(Najnovejša statistika letalske sile drugih držav kaže, da ima sovjetska Rusija 4700 letal, Amerika 2300, Anglija 2031, Francija 1400, Italija 1400 in Japonska 1300 letal.)

Nemčija ima tudi več vojaških letališč kot Anglija in Francija kakor tudi letalskih baz. Anglija ima 260 letališč, Francija 250, Nemčija pa 750. Goeringov list poudarja, da ima Nemčija prvenstvo v letalski sili in da ga bo tudi obdržala. Hitlerjev načrt je, da postane Nemčija glavna velesila na evropskem kontinentu.

Včeraj je Hitler ogledoval nove utrdbe ob reki Donavi, kjer se spajajo meje bivše Avstrije, Nemčije in Češkoslovaške. Od tu je potem odpotoval na Dunaj. Istočasno je njegov zunanji minister Joachim von Ribbentrop odpotoval v Rim, kjer bo konferiral z Mussolinijem. Razpravljala bosta o skupnih zaščitnih načrtih z ozirom na militaristične priprave Anglije in Francije.

Berlin je že prej informiral London, da namerava Nemčija pretrgati navalistično pogodbo, ki jo je sklenila z Anglijo. Če se bo slednja še nadalje oboroževala, bo Nemčija ignorirala restrikcije navalističnega pakta, ki določa razmerje pomorske sile 1-3. Nacijski tisk naglaša, da je ravnotežje v oboroženi sili, ki ga je dosegla Nemčija, v nevarnosti. To pomeni, da se bo oborožitvena tekma nadaljevala, ker Nemčija noče zaostajati za drugimi državami.

Roosevelt okrcal kongresni odsek

Predsednik brani governerja Murphyja

Washington, D. C., 26. okt. — Kongresni odsek, kateremu je bila poverjena preiskava neameriških aktivnosti in ki mu načeluje kongresnik Martin Dies, demokrat iz Texasa, je bil predmet kritike predsednika Roosevelta. V posebni izjavi je Roosevelt obdolžil člane odseka nepoštenosti.

Roosevelt je omenil izpovedi prič, ki so obdolžile michiganskega governerja Franka Murphyja, ki ponovno kandidira v ta urad, in senatorja La Folletta iz Wisconsina, da se družita s komunisti.

Predsednik pravi, da je Diesov odsek postal orodje reakcionarne klike republikancev, ki so nastopili pred njim in blatili michiganskega governerja, ki je že neštetokrat demonstriral svojo sposobnost in poštenost. Te priče so bile okrožni sodnik Paul V. Gadola iz Flinta, Mich., ki je izdal injunkcijo proti sedečim stavkarjem v tovarnah Fisher Body Co.; Herman Luhrs, načelnik detroitske postojanke Ameriške legije; John M. Barringer, bivši mestni upravitelj in direktor javne varnosti v Flintu, in Edwin Hughes, policijski kapetan v Flintu. Roosevelt pravi v svoji izjavi, da Diesov odsek sploh ni skušal izvedeti resnice od teh prič, temveč jim je dovolil blatenje governerja kot zaščitnika prevratnih elementov.

"Governer Murphy je posegel v konflikt med avtnimi delavci in Fisher Body Co. šele potem, ko so ga odgovorni uradniki informirali, da bodo sedeči stavkarji izgnani iz tovarn z oboroženo silo," pravi Roosevelt v svoji izjavi. "On je poslal državne miličnike v Flint, da prepreči prelivanje krvi. To je bil ameriški način, ki je tudi prinesel poravnavo konflikta. Vsi, ki ljubijo mir, so hvaležni governerju, ker je s svojo taktiko preprečil bitke."

Na jugu ni mesta za brezposelne

V Louisiani in Texasu jih love kot zločince

New Orleans. — (FP) — Na jugu, predvsem v Louisiani in Texasu, je mogoče raj za nekatere ljudi, kakor to poudarjajo trgovske zbornice v svoji propagandi, da privabijo nova podjetja na solnčni jug. Toda za brezposelne ni nobenega raja, in to posebno ne za one, ki pridejo iz drugih držav.

Te so v New Orleansu pričeli loviti kot zločince. Tukajšnja policija ustavi vsako navadno osebo, ki se ji zdi, da ni "domača." Te ljudi vpraša, kaj so, odkod in kaj iščejo. Če so brez dela, jih enostavno pošljejo pred sodnika, ki jih po lastni formuli obsodi v zapor, katerega morajo potem odslužiti z delom na ulicah ali kjerkoli že, ali pa jim da na izbero, da se lahko udinjajo plantažnikom sladkornega trsa, kjer dobe sijajno plačo $1.25 ali pa še manj za delo od zore do mraka. Na ta način oblasti pomagajo plantažnikom, da jim ni treba plačevati velikih plač. Kljub temu pa si večina "potepuhov" izbere plantaže.

V Texasu pa si governer J. V. Allred in demokratski kandidat za njegovo mesto W. Lee O'Daniel pulita lase, kar sta po radiu po vsej deželi razglasila, da je Texas država velike bodočnosti in lepih prilik. Dobila sta toliko pisem od navadnih revnih ljudi — od "sharecropperjev" in brezposelnih — iz raznih krajev dežele, da se "višja družba" sedaj trese pred možnim navalom teh nezaželjenih gostov.

KOMISIJA ODLOČI O MEZDNIH REDUKCIJAH

Zaslišanje pred Rooseveltovo komisijo zaključeno

MOŽNOST STAVKE NA ŽELEZNICAH

Washington, D. C. — (FP) — Sporno vprašanje, izvirajoče iz akcije direktorjev ameriških železnic, ki hočejo znižati mezde železničarjem za petnajst odstotkov, je bilo izročeno v rešitev posebni komisiji, ki jo je imenoval predsednik Roosevelt. Ta je pravkar zaključila zaslišanje, ki se je vršilo v Washingtonu, in v nekaj dneh bo objavila svoj odlok.

Charles M. Hay, odvetnik osemnajstih železničarskih bratovščin, je v imenu železničarjev izjavil pred komisijo, da je bil načrt glede mezdne redukcije spočet v naglici in rojen v konfuziji. Noben direktor ni mogel pojasniti, kdo je prvi sugestiral redukcijo kot izhod iz finančne krize, v katero so železnice zabredle.

"Na konferenco, ki je bila sklicana po naznanilu o mezdni redukciji, ni prišel niti eden predsednik železniške družbe," je rekel Hay. "To pomeni, da so kapitani in krmarji zapustili ladjo v viharju in se umaknili v zatišje."

Hay je dalje rekel, da mezdna redukcija ne bi obvarovala železnic pred bankrotom. Zavlekla bi le odpravo zlorab in ovir, ki zadržujejo razvoj transportacijskega programa.

"Mi smo proti mezdnim redukcijam, ker niso v skladju s sedanjo socialno, industrijsko in ekonomsko politiko ameriške vlade," je dejal Hay. "Voditelji države so zavrgli filozofijo nizkih mezd. Ako bi magnatje uspeli v tem slučaju, bi mezdnim redukcijam na železnicah sledile redukcije v drugih industrijah."

Odgovor železniških uprav na argumente železničarjev je bil, da jih skušajo očrniti v javnosti, ker so pri zaslišanju predložili dokaze o njih nesposobnosti na bazi podatkov, ki jih je zbral posebni senatni odsek, ki je vodil preiskavo položaja železnic. Železničarji so se pri glasovanju že izrekli za oklic stavke proti redukciji.

Poročilo o španskem reliefu

Washington, D. C., 26. okt. — Državni department poroča, da skupna vsota ameriških prispevkov za Španijo, nabranih v petih mesecih do 1. oktobra t. l., znaša $1,653,048. Od te vsote so stranke poslale v Španijo $1,216,292 in za pokritje stroškov so si pridržale $396,670.

Levičarski predsednik v republiki Chile?

Santiago, Chile, 26. okt. — Včeraj so bile volitve za predsednika republike Chile in po prvih poročilih ima Pedro Aguirre Cerda, kandidat ljudske fronte (socialisti, komunisti in drugi radikalci), 64,000 glasov, Gustavo Ross, kandidat vladne konservativne koalicije in sedanji finančni minister, pa 55,000.

In da se zavarujejo pred tem navalom, so državni funkcionarji naznanili, da je v Texasu že dovolj brezposelnih oziroma preveč. Toda kljub temu to svarilo mogoče ne bo pomagalo. V slučaju navala se pričakuje, da se bodo oblasti poslužile formule Los Angelesa in sploh Californije in zabarikadirali ceste ter poslale nezaželjene goste nazaj, odkoder so prišli.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (July 31, 1938), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

50,000 letal

Letalska organizacija National Aeronautic Association priporoča kongresu, kakor poročajo listi, naj dovoli finančno pomoč za zgraditev 50,000 privatnih letal v Združenih državah za obrambo dežele. Danes je v Ameriki okrog 10,000 privatnih letal in če se to število petkrat poveča, bo pomenilo, da se bo 100,000 pilotov vežbalo za letanje, kar bo za enkrat zadostovalo za zaščito Amerike pred vsakim sovražnim napadom od zunaj.

Omenjena organizacija poudarja, da so letala danes najvažnejše obrambno sredstvo — in vsaka država, ki ni dovolj založena z letali, je izpostavljena nevarnosti vojne in poraza ne glede na to, kako močno vojaško silo ima na tleh.

Strinjamo se, da so letala važno obrambno sredstvo. Ne samo to. Letalo bo najvažnejše transportno sredstvo v bližnji bodočnosti. Čim bo letalo toliko izpopolnjeno, da bo zavarovano proti naglemu padcu in bo lahko letelo v stratosferi 300 do 500 milj v uri, tedaj se dvigne ves osebni promet v zrak, kakor tudi promet lahkega tovora, in železnice ter motorna vozila bodo služila samo še razvažanju težkega tovora.

Že zdaj, kakor je promet po zraku hazarden, je letalo velikega pomena; na stotisoče ljudi letno potuje po zraku in zračna pošta je že redna ustanova. Še večjega pomena je v vojni, kar dokazujejo najnovejše invazije, katere bi bile nemogoče brez močne letalske zaščite. Hitler je menda izsilil kapitulacijo Čehoslovakije, ko je nablufal Anglijo in Francijo, da ima več letal kot obe skupaj.

Združenim državam je seveda potrebno v mednarodni situaciji, kakršna je danes, da imajo močno letalsko silo. Petdeset tisoč letal ni nič preveč — in morda bi bilo bolje, če bi jih bilo 100,000 s pol milijona izvežbanimi piloti. Letalo ni kakor veliki top ali tank. Top in tank — ki staneta veliko več — moreta služiti samo vojni, dočim letalo lahko služi prometu v mirnem času. Iz tega razloga bi bilo praktično, da se Amerika založi z največjo letalsko floto na svetu, katera ji naj služi toliko rednemu prometu v zraku kolikor obrambi.

Nikakor se pa ne strinjamo, da bi bila ta letala privatna last. Če je katera stvar, ki najprej in najbolj spada javni lastnini in kontroli, so sredstva transportacije, komunikacije in pogonske sile: železnice, avtobusi, ladje, letala, brzojav, telefon, radio in elektrarne. Med zadnjo vojno je ameriška vlada prevzela železnice in parnike — dokaz da privatni lastniki niso bili kos nalogi — in ob prihodnji vojni obeta biti kontrola vlade veliko bolj široka in stroga. Čemu čakati vojne?

Namesto da današnja newdealska vlada troši milijarde dolarjev za lokalna javna dela, da omili brezposelnost, bi te milijarde vsekakor več zalegle, če bi federalna vlada zgradila svoje tovarne za masno proizvajanje letal in če bi za začetek prevzela vsa sredstva meddržavne transportacije v svojo last in pod svojo kontrolo.

Hlapci nacijskega imperija

Hitler je pretvoril Čehoslovakijo v tri ločena taborišča svojih hlapcev. Avtonomna Slovakija s svojo klerikalno vlado, kateri načeluje katoliški duhovnik, je bunk — v resnici je nacijska vazalka, ki bo morala tako plesati kakor bodo godli oboževalci svastike. Slovaški klerikalci zdaj imajo "svobodo", o kateri so toliko vpili.

Rutenija ali Podkarpatska Rusija je istotako zdaj vazalka nemških nacijev. Svojo "avtonomijo" so Rutenci zato dobili, da bo Hitler lahko po njej gazil, kadarkoli bo potreboval tisti kos zemlje za most, po katerem pojde na Rumunsko.

Čehi, ki so zdaj obdani od vseh strani s sovražnim nacijskim svetom, bodo radi ali neradi prejemali navodila iz Berlina. Poročila se glase, da bodo na Češkem odpravljene vse politične stranke razen vladine in volitve prihodnjega češkega predsednika se bodo vršile po nacijsko — na glasovnici bo en sam kandidat. Druga vest se glasi, da čehoslovaška republika dobi novo ime, ki se bo ujemalo z njeno sužnostjo.

Tako je Hitler z "osvoboditvijo" sudetskih

(Dalje v sedaj koloni.)

Glasovi iz naselbin

Razne zanimivosti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Jubilejna kampanja mladinskega oddelka SNPJ se naglo bliža svoji zaključitvi. Kakor sem že poročal, smo na zadnji seji društva št. 13 SNPJ sklenili, da gremo na agitacijo za mladinski oddelek naše jednote. Vsled tega sem sklenil, da grem sam na agitacijo, ker je predsednik zaposlen, da poskusim kako bo šlo.

Vsem je znano, v kakšnih mizernih razmerah živi tukajšnje delavstvo zadnja leta. Društva so se krčila na članstvu, kar pač ni čudno. Je pač kakor se vzame. Šel sem na delo. Prvi dan ni bilo slabo in to mi je dalo pogum: Jože, naprej, saj bo šlo! Seveda, časa nimam na razpolago, ker sem še med tistimi srečnimi, da imam dosedaj še stalno delo zadnjih par let. Kako je in kakšna plača? Well, za te čase bi rekel, da je pač bolje kot nič. Ampak takrat, ko smo leta 1927 kopali premog v rovih, niso mogli dobiti nikogar, da bi opravljal moje sedanje delo. Toda danes je pač danes. Zato sem črpal ure, kadar sem pač mogel, da sem pohitel med rojake in ostale slovanske naseljence, katere poznam.

Rezultat do 19. oktobra je bil, da sem dobil 12 dečkov in deklic v mladinski oddelek. Dobil sem zdravnika, ki je prišel v dvorano, da sem tako olajšal materam z otroci pot v mesto. Na tisti zdravniški preiskavi otrok mi je neka žena rekla, da so imeli goste in so se pogovarjali o pristopu v jednoto, saj imajo tudi oni dečka in če bi jaz prišel tja, gotovo ga bi vpisali v SNPJ. Zakaj pa ne? Torej sem s kampanjo ponovno pričel 22. oktobra. Druga skupna zdravniška preiskava se bo vršila v sredo, dne 2. novembra tudi v Društveni dvorani. Koliko kandidatov bo sedaj, še ne vem, vem pa, da bodo štirje gotovo, sicer zdravnik ne pride.

Ko sem se oni dan vrnil z dela, je dejala žena, če sem že slišal, da so pri Augustu Kroflichu dobili novorojenko. Kaj se šali z menoj, saj sem njegovo ženo pred par dnevi videl pri njenih starših. Well, tako je tukaj zapisano v novinah. Dobro, par dni pozneje sem se odpravil h Kroflichevim. Pa sem ju pobaral ali bo njihova novorojenka naša. Kar vpiši jo, sta oba odgovorila. To je njihovo drugo dete in vsa družina je pri društvu 13 SNPJ.

Torej take so te litanije moje kampanje. Sedaj pa nastane vprašanje, ali bomo to mladino obdržali v društvih. Nekateri namreč dvomijo, kar je resnica, namreč to, da ko otroci dorastejo oziroma ko starši nehajo zanje plačevati mesečne prispevke, dorasli otroci radi društva pustijo. Torej kako bi morali postopati in ravnati, da bi jih čim več obdržali? Seveda, nisem noben veščak, povem pa samo svoje misli. Ko se otrok bliža starosti za pristop v oddelek odraslih, naj se ga nagovori, da prestopi v angleško poslujoče društvo, pri nas v društvo št. 640 SNPJ, ker bo tam imel prilike in ugodnosti do izražanja in občevanja med sovrstniki. Pojasniti mu je treba razne koristi, ki jih ima od SNPJ. Ne mislim, da bi s tem obdržali vse, lahko pa bi obdržali večino.

Seveda, vprašanje je tudi, kako bodo pri društvu 640 SNPJ aktivni, da jih bodo nase pritegnili. Ako se bodo oglašali potom svojih prireditev in drugih aktivnosti, tedaj bodo tudi ostali mladeniči in mladenke radi zahajali k njim in ostali bodo v društvu. Čim bolj bo njih društvo aktivno, tem več jih bodo pritegnili v svojo sredo, v svoj delokrog. Dokler pa bodo pri našem društvu, bi morali mi imeti kakšne privlačne stvari v korist otrokom oziroma mladini, da jih bi na ta način pripravili do spoznanja, da so člani dobre in koristne ter potrebne organizacije SNPJ. Razume se, da to da dodatnega dela, ampak le na ta način jih bomo obdržali pri društvu. Pobrigati se bomo morali, da mladimo poučimo o jednotinih ciljih in principih. Prepričati jih bomo morali s fakti, da je SNPJ boljša kot privatne zavarovalne družbe ali inšurenci, o katerih se toliko razglaša, da so boljše kot podporne organizacije.

Tu je slučaj: Ko je bila sol proga Augusta Kroflicha v porodnišnici, so prišli naslednji dan k nji razni agentje zavarovalnih družb, da bi pri njih zavarovala svoje novorojeno dete. Na vse načine so jo nagovarjali. Ona pa je rekla, da se je že odločila, da bo svojo hčerko vpisala v društvo št. 13 SNPJ. Agent je nato rekel, da je ves njihov trud zaman. Gotovo, je rekla mrs. Kroflich. Ona je poljske narodnosti in ta mlada žena je ponosna, da je članica SNPJ. Tako jih lovijo agentje, še skoraj prej ko so rojeni.

Na vsej mojí agitaciji nisem slišal niti ene slabe besede proti SNPJ. Razvidel pa sem, da taki večkratni obiski so potrebni. Tudi če vselej ni takojšnjega uspeha, se pa med tem agitira za SNPJ in propagira ter širi njene ideje. Dalje sem razvidel, da pri tem delu ne bi imel uspeha tuj agitator, recimo na način, kakor ga ima agitator, ko gre na pot za Prosveto ali Proletarca. To je vsekakor drugačen problem. Ko greš za list, greš le med naše rojake, za nove kandidate v mladinski oddelek pa med vse narodnosti in zlasti med slovanske, v glavnem pa med dobro poznane. Vsled tega mislim, da agitacijo, uspešno agitacijo za pridobivanje novih članov v mladinski oddelek SNPJ najlažje in uspešneje vodijo domačini, domači člani in uradniki društev v svoji domači naselbini, v kateri so dobro poznani in starši jim najprej zaupajo. Morda so v tem izjeme v večjih naselbinah, na splošno pa se mi zdi, da to drži. Drugače bi seveda bilo, če bi bil agitator splošno znan v javnosti in bi prišel agitirat po naselbinah, kar bi bilo uspešno le v omejenem številu naselbin.

Zato pa pojdimo na delo v teh par mesecih kampanje, ki so še pred nami, tako da bo končni uspeh čim večji v prid mladinskega oddelka SNPJ!

V nedeljo, dne 6. nov. se bo vršila seja društva št. 13 SNPJ in vse članstvo se vabi, da se udeleži, kajti na tej seji bomo sprejeli nove člane v mladinski oddelek. Treba je tudi določiti vse potrebno za društveno silvestrovo zabavo, ki se bo vršila kajpak na starega leta večer. Dalje je treba potrditi ali pa zavreči sklep glede letne seje in udeležitve članstva, zraven pa tudi več drugih zadev, ki bodo na dnevnem redu. Zato je potrebno, da je večina članstva navzoča, tako da se bodo vsa naša društvena vprašanja rešila v zadovoljstvo vsega članstva.

Direktorski odbor tukajšnje zadruge je sklenil, da se bodo sedaj spet vršile redne mesečne članske seje vsak mesec. Prva seja se bo obdržavala v petek večer, dne 19. nov. v Društveni dvorani na Boydsvillu. Ker je večina naših rojakov pri zadrugi in ker se bodo seje vršile v naši dvorani, upamo, da se boste sej redno udeleževali, da boste tako slišali poročila naše postojanke in od cele zadruge iz glavnega stana.

Če se ne motim, bomo tukaj dobili tudi par novih naročnikov Prosveti. Tudi to ni slabo znamenje. V čim večjemu številu bo zahajala naša Prosveta k rojakom, tem več zavednosti bo med nami, ako bodo rojaki upoštevali pisanje tega lista in ga pravilno tolmačili.

Naši mladi člani pri društvu 640 SNPJ Cardinals so zelo veseli svojega uspeha, ki so ga dosegli na proslavi društvene 10 letnice 15. oktobra. Iskreno se zahvaljujejo vsem društvom in posameznikom, ki so jim pripomogli do uspeha.

Rova Blaine in Stanley zadnjih par tednov precej dobro obratujeta, ampak nič se ne ve, kako dolgo bosta obratovala, kajti obrat lahko vsak čas skrčijo. Upajmo, da ga ne bodo. Vsled tega obrata je pri nas zadnje tedne nekoliko več življenja, namreč odkar je rov Stanley obnovil obrat.

Joseph Snoy, 13.

Volitve in delavstvo

Gowanda, N. Y. — V Prosveti št. 204 sem čital dopis iz Buffala, N. Y., v katerem poročevalec opisuje naše težke boje pri organiziranju delavcev v Gowandi. Po prečitanju dopisa sem uvidel, da se nekdo vendarle zanima za to bitko, ki se bije na treh straneh, in o brutalnosti, katero morajo prenašati zavedni delavci v Gowandi. Ker mi je stvar znana, rečem le toliko, da kdorkoli je pisal omenjeni dopis, je poročal resnico. Toda o tem ne bom poročal, ker upam, da se naš opazovalec iz Buffala zopet oglasi s kakšnim poročilom.

Ker so državne volitve pred durmi in ker so delavci v Gowandi sprevideli, da se bodo enkrat končno le morali organizirati v svojo lastno politično stranko, se je pred dobrim mesecem ustanovil klub Ameriške delavske stranke države New York. Kljub vsem tem delavskim neprilikam v naselbini, se vodi velika agitacija za strankine kandidate, posebno pa za poraz našega zastopnika v kongresu Daniela Reeda, kateri — kakor je poročal buffalski poročevalec — hodi za govornika taki skupini, ki na tlaku sredi mesta razbija nosove ameriškim državljanom.

Žalostno je videti člane SNPJ in pred organiziranjem delavcev v Gowandi, stoodstotne demokrate, ki sedaj delijo po restavracijah cirkularje tega stoprocentnega republikanskega zagrizenca Reeda, ki je glasoval proti vsem resolucijam v prid delavske mase, odkar se nahaja v kongresu. V 20 letih je dobil skupne plače $200,000 delavskega denarja, in vselej je glasoval proti delavcem!

Sedaj, ko mu je začela trda presti, ko kandidira proti njemu znani prejšnji župan iz mesta Jamestowna, Samuel Carlson, se izgovarja, da se naj delavstvo seznani z njegovimi dobrimi deli v Flintu, Mich., kako da se je on boril za porušenje slumov in gradnjo novih hiš. Torej mi se naj sedaj gremo informirat v mesto, kjer je bil on menda rojen, za njegova dobra dela, pozabimo naj pa, kar je on počel zadnjih 20 let v federalni zbornici.

Mi kot člani A. L. P. in zavedni delavci, smo že naredili svoj sklep, in ta je, da mora biti Reed na vsak način poražen in po porazu lahko služi našim lokalnim "Tankraftarjem" za advokata, na njegovo mesto pa izvolimo moža, kateri ni po svojih delih kot ljudski zastopnik znan le v mestu Jamestownu, kjer je pognal privatno električno družbo iz mesta, razmrcvaril privatne bolnišnice, privatne "wholesale markete" ter s tem prihranil mestnim davkoplačevalcem na milijone dolarjev. Mož, kateri je znan ne samo po Ameriki, nego po Evropi po svojih delih, ne pa po besedičenju. Služil je mestu Jamestownu 24 let in pri zadnjih volitvah ni hotel prevzeti kandidature za župana, toda še vedno vodi bitko za mestni plin in mlekarno. Da, Samuel Carlson je naš bodoči zastopnik v federalni zbornici, mož, ki je prevzel kandidaturo na socialistični in progresivni listi. Reed pa naj le hodi okrog za govornika grupam, katere razbijajo nosove ameriškim državljanom in veteranom in kandidira na svoji stoprocentni republikanski listi.

Ko to pišem, je v teku registracija in naši lokalni republikanci so izvohali, da smo organizirani tudi politično. Toda, ker nismo tako zabiti, kakor si oni mislijo, hodimo tudi mi izpraševat, če so nas ponovno registrirali, kakor prejšnja leta, kar za naprej. Predsednik kluba A. L. P. je pa pronašel, da niso mislili njega niti soproge, kot v preteklosti, ponovno sami registrirati, in je zahteval, da ga vpišejo vpričo njega. Menda so se ustrašili, da bi na spomlad kandidiral za župana, in če bi ne bil sedaj registriran, bi mu bili preprečili na svoj zvit način. Spet so se vrezali.

Apeliram na vse Slovence ne samo v Gowandi, nego v vsem New Yorku, da greste na volišče prihodnjega novembra in glasujete za kandidate delavske stranke. Stranke, katera je v zadnjih dveh letih zelo porasla, ki je vodila bitko za delavske zakone in uboge izkoriščane farmarje. Ti kandidati so Ameriške delavske stranke.

In ne samo, da glasujete za strankine kandidate, ampak, ako hočete, da bo končno zrasla delavska stranka v Ameriki, pristopite v vrste članov, kar vas stane le $1 letno. Delavci, čas je, da se zdramite!

John Matekovich, 325.

Zlata jesen

Sharon, Pa. — Letošnji jesenski dnevi so res lepi. Lani ob tem času smo imeli že prvi sneg, letos pa je tako lepo in toplo vreme, da si človek želi, da bi tako ostalo vsaj do božiča — in magari še potem — pa si bi mnogo prihranili na premogu. Letos imamo res zlato jesen.

Že zadnjič sem menda omenil, da je vsekakor bolje, če gremo gobe nabirat, kakor da bi še naprej piknikovali. In res smo naš prosti čas porabili z nabiranjem gob in naše nabiranje se je dobro obneslo. Naše gospodinje so marsikatero žaro napolnile z gobami, ker so jih prezervirale, kar bo prav prišlo. Na ta način se nekaj prihrani na žepu. In ker smo pričeli bolj delati, bo pa spet tu groš in se bomo preskrbeli za slabe čase.

Tone Zidanšek pa vam je res kampeljc! Ko sva bila devetega oktobra skupaj v Slovenskem domu, me je toliko časa nagovarjal, da sem mu moral obljubiti — da ne grem. Na vsak način je namreč hotel, naj grem z njim v Strabane, kjer bodo dne 29. in 30. oktobra slavili 25 letnico mladinskega oddelka SNPJ in obenem otvoritev prenovljenih prostorov dvorane društva 138 SNPJ. Izgovarjal sem se, da je treba imeti desetak v žepu, ako gremo na tako dolgo pot, in kje naj ga vzamem. Obljuboval mi je razne olajšave, da mi bo zadostovalo to, ker bova drug drugega predstavljala, pa bova izšla lepo gladko in poceni, Strabančani bodo pa veseli in zadovoljni, le da bova med njimi. Toda vse zaman. Tone morda ne ve, kje mene čevelj žuli.

Lani je naš ženski klub priredil maškeradno zabavo in Zidanšek je bil vzrok, da nisem dobil nagrade za najgršo masko. In sedaj bodo spet imele maškeradno zabavo dne 29. okt., pa sem gotov, da letos dobim nagrado za "ta grdo" masko, ako mi ne bo ponagajala spet tista ženska kot zadnjič. Tone pa naj kar lepo kolovrati na Strabane v božjem imenu in naj jih tam lepo pozdravi.

Tone mi je tudi pripovedoval, da je v Carnegieju njegova stalna plesalka, žena njegovega šoferja Jennie Petrovčič tako nesrečo prišla pod avto, da si je zlomila nog in se nahaja v postelji. Petrovčič in njegova žena sta bila dne 2. julija v Sharonu na banketu slavnosti ustanovitve novega angleško poslujočega društva Keystoners št. 755 SNPJ in takrat je ona odnesla velik kolač ali kejk, ki ga je dobila kot nagrado. Želim ji skorajšnje okrevanje in se ji zahvaljujem za pozdrav.

Žena rojaka Jakoba Yerta je tako nesrečno padla, da ji je počila kost in leži doma. Pravi, da zakaj si je odpovedala bolniško podporo, za katero je bila zavarovana, a sedaj, ko jo bi potrebovala, pa je nima. — Prva članica tukajšnjega novega angleško poslujočega društva 755 SNPJ je zbolela Nellie Culina in podvreči se je morala operaciji. Druga članica istega društva pa je Beatrice Trojar, ki se je pri delu pobila na nogo. — Dne 8. okt. sem prejel razglednico iz Puebla od Bolantovih. Srečno so dospeli domov. Srečno sem tudi jaz dobil njihovo kartico, četudi ni nosila pravilnega naslova, pa saj mene itak

(Dalje na 3. strani.)

Koliko porabijo za svoje življenje

Francozinja porabi na leto, tako so ugotovili statistiki, 190 kg kruha, 43 kg mesa, 100 l vina, 500 g čaja, 3.97 kg kave, 20 kg sladkorja, 5 l piva.

Izmed 100 Francozinj se jih poroči 57, od 30 se ena loči, med sto jih 37 dela, vsaka 25. ima avto, med 35 ena telefon.

V velikih mestih gredo Francozinje povprečno vsaka dva meseca enkrat v gledališče, enkrat na mesec pa v kino. Kupijo si letno: dve obleki, 1 plašč, 3 klobuke, 2 para čevljev, za lepotilna sredstva izdajo okrog 250 din na leto, živijo povprečno 47 let in 4 mesece.

Angležinja porabi letno 105 kg kruha, 55 kg mesa, 70 centilitrov vina, 5 kg čaja, 350 g kave, 39 kg sladkorja, 24 l piva.

Od 100 Angležinj se jih poroči 52, med 8 se ena loči, 30 jih od 100 dela, vsaka 220. ima svoj avto, od 30 ima ena telefon.

V velemestih gre Angležinja v treh mesecih enkrat v gledališče in vsake tri tedne enkrat v kino. Angležinja si kupi letno dve obleki, en plašč, dva klobuka in dva parada čevljev, za lepotila izda 100 din in živi povprečno 49 let in 3 mesece.

Američanka porabi letno 155 kg kruha, 5 kg mesa, 30 centilitrov vina, 2 kg čaja, 5.3 kg. kave, 50 kg sladkorja, 20 l piva.

Med 100 Američankami se jih poroči 61, vsaka osma se loči, 22 jih med 100 dela, vsaka 8. ima svoj avto in vsaka sedma svoj telefon.

V velikih mestih gre Američanka vsaki štirinajst dni v gledališče in vsak teden v kino.

Kupi si letno 4 obleke, 2 plašče, 4 klobuke, 6 parc čevljev, za svojo lepoto izda nad 2000 din in živi povprečno 48 let in 5 mesecev.

Nemka porabi letno 130 kg kruha, 34 kg mesa, 4 l vina, 100 g čaja, 1.86 kg kave, 22 kg sladkorja, 50 l piva.

Med 100 Nemkami se jih 55 poroči, med 20 se ena loči, 35 odstotkov jih dela, med 100 ima ena svoj avto in med 40 ena svoj telefon.

V velikih mestih gre Nemka vsakih 6 tednov v gledališče in vsaka dva meseca v kino. Letno si kupi 1 obleko, 1 klobuk, 1 par čevljev, izda 35 din za lepotila in živi povprečno 49 let in 8 mesecev.

Avto za prebavne vožnje

Pred časom je neka francoska avtomobilska tvrdka dobavila bogatemu Kitajcu v Šanghaju luksuzni voz z vsemi mogočimi udobnostmi. Ker je šlo za res moderen proizvod, je tvrdka silno presenetilo, ko je kmalu potem dobila brzojavko. "Avto mi ne ugaja. Ne pretresa zadosti!" Sprva so mislili, da je ta stavek "ne pretresa zadosti" mišljen ironično in da je hotel Kitajec s tem povedati baš nasprotno misel. Vsekako je tovarna svojemu zastopniku na Daljnem vzhodu naložila, naj stvar takoj in temeljito preišče. Zastopnik je ugotovil, da imajo vozilo v resnici sijajne vzmeti, tako da voz idealno — a baš to Kitajcu ni ugajalo. Kupec, mož nenavadne obilnosti, je zahteval, naj bi avto predelali tako, da bo skakal kar se da tistim, ki se bodo v njem vozili, pretresal do kosti. To je bilo po njegovi izjavi nujno potrebno, kajti voz si je kupil samo zato, da bi se vozil na "prebavne vožnje". Njegov prvi voz ga je stresal tako "sijajno", da mu je bila prebava lahka, zavoljo novega voza pa mu je postala prebava precej slaba. Seveda so Kitajčevo željo izpolnili, vse vzmeti so spremenili tako da pretresa avto svoje potnike sedaj tako kakor kakšna prometna razvalina iz preteklega stoletja. Kitajec pa je navdušen . . .

Sto let kinematografije

Kinematografija seveda ne obstoji že sto let, pomisliti pa moramo, da je bilo treba tudi zanjo stoletnih priprav, preden se je mogla razviti. V tem oziru je zelo zanimiva vrsta predvajanj, ki jih prireja londonski Palace Theatre. V tem velikem kinematografu prikazujejo ves razvoj filma v zgodovinskem pregledu. Program otvarjajo slike za laterno magico, ki so jih napravili l. 1838. Sledijo nato prve gibajoče se slike, za katere je dobil Frise-Greene patent šele 1885. Leta 1896 so prikazovali že prve prave filmske programe in potem predvajajo sloviti film o prihodu vlaka na neko železniško postajo, ki je vplival tako realistično, da so gledalci prestrašeni stekli k izhodom. Serija obsega nadalje številne primere prvih aktualnih filmov, med njimi posnetke o jubileju kraljice Viktorije in o njenem pogrebu, o srečanju med kraljem Edwardom VII. in predsednikom Loubetom, o povratku lorda Robertsa iz burske vojne in o obisku ruskega carja o priliki, ko so parnik "Imperiator", poznejši "Berengario" spustili v morje. Sledijo prve filmske veseloigre in potem se program nadaljuje s primeri novejših filmov do sodobnih.

(Dalje iz prve kolone.)

Nemcev zasužnjil 12 milijonov Čehov, Slovakov in Rutencev. Zdaj so na vrsti Madžari, ki pridejo radi ali neradi v nacijski imperij, za njimi pa pride "svoboda" za Nemce v Rumuniji in Jugoslaviji. Hitlerjev diktat je, da vsak "osvobojeni" Nemec mora vzeti s seboj pet ali deset hlapcev — kar pomeni, da bodo z "osvobojenimi" Kočevarji in slavonskimi Švabi bi vred tudi Slovenci in Hrvatje porinjeni v Nemčijo!

Vesti iz Jugoslavije

...SAMOMORA NA ŽELEZNIŠKI PROGI

...Dolničar in uradnik Jež iz Trsta skočila v Ljubljani pod vlak

...ne 10. oktobra sta dva obu... storila samomor na železniški progi v Ljubljani. Zjutraj je vrgel pod vlak dijak An... Dolničar, opoldne se je vrgel ... tržaški brzovlak brezposelni ...dnik Stanislav Jež, po rodu iz ...

...jutraj je bila ljubljanska po... obveščena, da je vlak na ... proti Zalogu blizu Kolinske ...rne v Ljubljani povozil mla... fanta, o katerem se še ne ... kdo je in kako je prišel pod ... Policijska komisija je pri ... mladeniču našla doku..., po katerih so ugotovili, da ... 16 letnega dijaka Srednje ...ške šole Antona Dolničarja, ...tnikovega sina iz Šmartne... ob Savi. Po poslovilnem, v ... pisanem pismu, ki so ga ... pri njem, pa so ugotovili, ... je šel v smrt sam in sicer zaradi nesrečne ljubezni, ki je mla...nika tako prevzela, da se mu ... nekoliko omračil um. Tudi po...vilno pismo je sestavljeno ta... zmedeno, da je očitno, da ... zadnje ure svojega življenja ... bil uravnovešen.

...omaj je policija preiskala ta ...mor in odredila prevoz raz...jenega trupla v mrtvašni..., je bila policija obveščena, ... je blizu policijske direkcije, ...mestnim licejem skočil pod tr...ški brzovlak neki mladenič, či... truplo leži razbito na progi. ...dje, stanujoč v tamošnji bli..., so opazili neznanca, ki je ... zamišljeno po Levstikovi ..., ki teče ob progi, od katere ... nekaterih mestih ločena u... z redko živo mejo. Nihče ... ni mislil, da čaka fant brzo..., da skoči podenj. Ko je za..., da prihaja tržaški brzo..., je skočil skozi živo mejo k ... ter se vrgel pod lokomoti... Vlak je vlekel obupanca še ...ih trideset metrov s seboj, ... da so deli trupla ležali da... po progi. Policijska komisi... je ugotovila, da gre za 25 let... brezposelnega uradnika ...slava Ježa, ki je bil po ro... iz Trsta in tudi tja pristojen, ...oval pa je zadnje čase pri ... materi v Ljubljani. Našli ... pri njem nobenega pisma, ... pa kaže, da je šel v smrt za... obupa spričo brezposelnosti ... siromaštva.

"Pravda" spet dovoljena. — ...nji mesec je notranji mini... prepovedal izhajanje beo...jskemu dnevniku "Pravda" in ... z motivacijo, da je list pre... podporo od zunaj (Franci... in Češkoslovaška) in da so se ...govi redakciji sestavljali in ... protidržavni letaki. Zdaj ... notranji minister izdal odlok, ... "Pravda" spet izhajati. ... številka lista je že spet iz... Kako to, da je zdaj ministr... nenadoma spet dovolilo iz... temu dnevniku, tega v u...nem poročilu ne povedo. Ver...no je, da je bila ustavitev li... kaj v zvezi s tem, da je "Pravda" pisala v prilog Češko...ške republike, in da je glede ... imel nemški režim kakšne ..., da bi ta list ne izhajal. ... se je položaj češkoslovaške ...publike spremenil in v krat... bo vsa zunanjepolitična ... te nasilno okrnjene in o...jene države drugačna, saj se ... prilagoditi novim razme..., če hoče sploh živeti. Zdaj ... "Pravda" ne bo pisala več ..., kakor doslej, čeprav bi ... še prejemala podporo. S ... podporo bo pač sprejemala tudi ...ktive, ki pa bodo drugačne ... doslej.

...Rostohar ne sme predavati. — ... Mihajlo Rostohar, naš rojak, ... že mnogo let redni profesor ... brnski univerzi na Češkem in ... kot pedagog znan širom sve..., saj je prav utemeljitelj mo...ne pedološke metode. Pogosto ... predaval po Sloveniji, več... tudi o pedagoškem delu in ... v češkem in slovaškem ...stvu in šolstvu posebej. Tudi prihodnje dni bi moral imeti v Ljubljani in po drugih slovenskih krajih in mestih več predavanj o šolstvu v češkoslovaški republiki. Tako bi moral imeti danes in jutri predavanje v Ljubljani. Današnji popoldanski listi pa so objavili kratko sporočilo, da teh dveh predavanj ne bo. Zakaj sta predavanji odpovedani, javnosti ni znano. Ker pa hodi dr. Rostohar zdrav in čvrst po Ljubljani, je gotovo, da sta bili predavanji prepovedani, ker je oblast domnevala, da utegne priti pri predavanjih do manifestacij za Češkoslovaško in demonstracij proti nasilnemu fašizmu vseh sort, odkritemu in prikritemu.

Razstavo slovenske knjige v letih 1918-38, ki jo je organiziralo Društvo slovenskih književnikov, je obiskalo že več tisoč ljudi iz Ljubljane kakor tudi iz drugih krajev. Redko katera razstava vseh zadnjih let je bila tako dobro obiskana kakor ta. Vsi se o razstavi izražajo zelo pohvalno in omenjajo tudi ameriški oddelek, ki sicer ni velik, a vendar priča, da slovenska knjiga, posebno pa revija in koledarji, še živi med našimi Amerikanci, pa čeprav se je stanje slovenske publicistike v Ameriki iz razumljivih razlogov (umiranje in brezposelnost ali oslabelost starejših priseljencev) zadnja leta poslabšalo.

NOČNI POŽAR V SOLČAVI

Tri domačije pogorele do tal. Vsa vas v nevarnosti

Lepo gornjesavinjsko vas Solčavo je v noči od nedelje na ponedeljek 10. oktobra obiskal požar, ki je grozil vsej vasi in se je zahvaliti le naporu vseh vaščanov in treh gasilskih čet, da so požar omejili in pogasili ter rešili tako vso vas.

Okrog pol 1. zjutraj se je pojavil ogenj na podu posestnika Poličnika, od koder se je ogenj naglo razširil na stanovanjsko hišo in nato še na vsa poslopja sosednih dveh kmetov Poličnikov. Vsa vas je bila na mah pokonci in gasilci so z motorko prihiteli na pomoč. Toda motorka je odpovedala, nakar so vsi vaščani prijeli za posode in hiteli polivat sosedne hiše, da ne bi ogenj zajel še nje. Prihiteli so nato gasilci iz Luč in Ljubnega in so s svojima brizgalnama pomagali pogasiti ogenj in ga omejiti na tri Poličnikove domačije, ki pa so pogorele do tal. Ogenj so zanetili najbrže neki tujci, ki so prenočevali na Poličnikovem podu in kadili cigarete. Uvedena je stroga preiskava. Škoda je precejšnja, saj je tem trem posestnikom pogorelo vse, celo nekaj živine. Vsa vas je bila v strahu, da bo požar uničil vso Solčavo in kmetje so znosili večino svojega pohištva na prosto in tudi živino so odgnali na varno. K sreči pa je ostalo drugim vaščanom prizanešeno.

S krampom ga je ubil. — V soboto 8. oktobra je Savinja naplavila pri Celju moško truplo, v katerem so spoznali 55 letnega bivšega posestnika Jakoba Tratnika iz Osence pri Celju. Ker so ugotovili na njegovi glavi sledove udarcev, je bilo gotovo, da je Tratnika nekdo ubil. Žandarmeriji je uspelo uboj pojasniti v dveh dneh. Ugotovili so namreč, da je Tratnik, ki se je zadnje čase bavil s prodajo suhe robe, v petek zvečer sedel v Majdičevi gostilni v Levcu s 27 letnim brezposelnim delavcem Ivanom Špajzerjem z Lave. Tam je Špajzer ponujal gostom v nakup kramp za 2 din. Nihče ga ni maral. Ko je Špajzer odšel, je kmalu za njim odšel tudi Tratnik. Domnevali so takoj, da je Tratnika ubil Špajzer s krampom in nato truplo vrgel v Savinjo. Takoj so hoteli poiskati Špajzerja, a ga niso našli doma. Naslednji dan pa so ga le aretirali in Špajzer je priznal, da sta se s Tratnikom ponoči sprla, nakar ga je pobil s krampom na tla in vrgel Savinjo. Špajzerja so odvedli v celjske sodne zapore.

Samomor dveh Slovencev na Hrvaškem. — V Hrvatskem Zagorju sta si blizu Novega Marofa vzela življenje dva mlada Slovenca, ki sta obupala najbrže zaradi brezposelnosti. Sta to 26 letni absolvent višje mornariške šole France Podobnik iz Ljubljane in brivski pomočnik Hinko Kirinič, prav tako iz Ljubljane. Službo sta iskala in vandrala po Sloveniji in Hrvaški, ko pa sta beračila okrog Novega Marofa za službo in dinarje, sta obupala v spoznanju, da ne bosta prišla do kruha. Sklenila sta, da se ubijeta. Na nekem travniku so ju našli mrtva drug ob drugem. Iz revolverja sta si pognala kroglo v glavo in obležala takoj mrtva. Pri njih so našli listka s poslovilnimi besedami, med drugimi tudi z naslednjimi: "Zločinov nisva vajena, tako dalje živeti pa ne moreva."

Aretiran ponarejevalec. — V nekem ptujskem majhnem hotelu so orožniki aretirali 30 letnega Avgusta Dornika, ki je prišel tja iz Celja s kovčegom samih priprav za ponarejanje bankovcev po 500 din. V hotelu se je ravno sestal s svojimi pajdaši, ki jim je obljubil dobro življenje, če mu pomagajo, ko so prišli orožniki. Pri aretirancu so našli opalograf, cinkovo ploščo, negative bankovcev, razne kemikalije, skratka celo tiskarnico bankovcev. Dornik dejanje priznava in dejal je, da bi v eni noči ponaredil kakšnih 20 bankovcev po 500 din. Podpirali so ga kmetje v Halozah. Mnogi so prodali še kravo, da so lahko podprli Dornika, ki se je skrival pod imenom Avgusta Poljšaka iz Celja. Po poklicu je Dornik mizar, a se bavi s kemijo že več let. Po rodu je iz Gunsdorfa, pristojen pa je k Št. Pavlu pri Preboldu. Oddali so ga v ptujske zapore.

Tragična smrt mladega inženirja. Na trsatskem pokopališču pri Sušaku so dne 5. okt. pokopali inženirja-geodeta Josipa Baglamo. Kot žrtev nesrečnega naključja je inž. Beglama izgubil življenje v cvetu mladosti, star komaj 24 let. Povojna generacija absolventov gimnazije na Sušaku izgubi z njim enega izmed najboljših in najiskrenejših prijateljev.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Ameriški prostovoljci dobili pomoč

Šeststo veteranov se vrnilo v Ameriko

New York. — (FP) — Prijatelji Lincolnove brigade so že prispevali $185,000 v sklad za zdravniško oskrbo in rehabilitacijo ameriških prostovoljcev, ki so se vrnili v Ameriko iz Španije, kjer so se borili v lojalistični armadi. Organizacija Prijatelji španske republike poroča, da se je že vrnilo okrog 600 prostovoljcev.

Langdon W. Post, načelnik posebnega odbora te organizacije, je naznanil, da bo skušal zbrati $150,000 za najetje parnika, ki naj bi pripeljal vse ameriške prostovoljce iz Španije v Ameriko. Med temi je več ranjencev, ki se nahajajo v bolnišnicah v Franciji in ob španski meji.

"Vsaka ura šteje," je dejal Post. "Mi ne smemo zavlačevati vrnitve ameriških prostovoljcev. Ti se hočejo vrniti v domovino, kjer jih željno pričakujejo prijatelji in sorodniki. Ako ljubimo ameriško demokracijo, moramo pomagati tudi ameriškim prostovoljcem, ki so se borili za demokracijo v Španiji."

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

vsi poznajo kakor slab denar. Hvala za pozdrave!

Kaj neki je Franka Barbiča in njegovo ženo prineslo dne 22. okt. v Sharon? Ko sem zjutraj ob devetih vstal, mi je žena povedala, da je bil Barbič z ženo pri nas, a je že odšel. Ali ni vprašal zame? Ne. Po kaj je vendar prišel? Vsak je nekaj odložil in oba sta vprašala za Zidanška in Cvelbarja. Dala jima je naslov. Odpravil sem se v Slovenski dom z upam, da ju tam vidim, a vse zaman. Sedaj se pa vprašujem, kaj neki ga je tako hitro pognalo od nas, ne da bi niti govorila. Morda zato, ker je videl koledar Ave Marije na stolu, morda zato, ker je videl na klopi po naključju došel Novi svet, ali morda zato, ker je videl po podu razgrnjene nekatere časnike in ker je ležal Cankarjev glasnik pod malim radioparatom. Zakaj je iskal Zidanška in Cvelbarja, bom morda že izvedel.

Anton Valentinčič, 260.

Jesenske volitve

Gilbert, Minn. — Bližajo se jesenske volitve, ki se bodo vršile osmega novembra. Vsled tega se mi zdi potrebno, da navedem imena kandidatov farmarsko - delavske stranke. V Minnesoti imamo par delavskih kandidatov, ki so že veliko storili za revne ljudi in za delavce. Zato je dolžnost vseh jugoslovanskih volilcev, da jih ponovno volijo in da jih izvolimo v urade, v katere kandidirajo.

Za governerja države Minnesote kandidira sedanji governer Elmer A. Benson, za kongresnika 8. distrikta John T. Bernard, za državnega poslanca v 61. legislativnem distriktu pa Thomas D. Vukelich, torej Jugoslovan, ki živi tukaj v Gilbertu in je zelo priljubljen med tukajšnjimi rojaki. Vukelich sedaj prvič kandidira za omenjeni urad.

Ne smemo pozabiti voliti tudi za našega dobro znanega rojaka Franka J. Indiharja, ki tudi kandidira na listi delavske stranke. On je inteligenten mož in zmožen kandidat za urad okrajnega auditorja. Vseh Slovencev in Slovenk ter Jugoslovanov dolžnost je, da glasujemo zanj, za našega rojaka. Kandidat Indihar je že več let za mestnega tajnika in je obenem tajnik Jugoslovanske zveze, poleg tega pa je imel tudi razne druge urade. On je prvi slovenski kandidat za omenjeni urad.

Ne pozabimo dne 8. novembra glasovati za omenjene kandidate vsi, namreč za kandidate Farmer-Labor Party!

Kristina Kolar.

Nacionalizem in delavske organizacije

Dva, tri gesta zlorabljajo nasprotniki delavstva v današnji dobi socialne krize, da odvračajo delavstvo od boja in organizacij, ki se bore za izboljšanje socialnih razmer. Bodimo narodni, pravijo, in bodimo samo za skupnost svojega naroda. To sta dve gesli; tretje gestlo pa je pobijanje materializma (to je boja za življenjske pravice) z besedami marksizem in boljševizem ob trditvi, da so socialne razmere slabe, ker je človeštvo pozabilo na krščanstvo. S temi gesli preplavljajo javnost, da bi delovno ljudstvo pozabilo na krivice v današnji družbi ter sledilo slepo njih politični oblasti in jih ne nadlegovalo s svojimi zahtevami političnih in socialnih pravic.

To naziranje potrjuje praktično življenje. Za kapitaliste ni narodnosti, ni državnih mej; imajo kartele, konzorcije, politične zveze in skupen sistem boja proti delavstvu. Prava mednarodna solidarnost je med njimi. Toda delavci ne smejo biti mednarodni, to je imeti zvez s sotrpini v drugih deželah ali po vsem svetu. To je za delavce narodno izdajstvo, čeprav so socialni interesi delavstva po vsem svetu enaki, kar se tiče boja za pravico.

Kapitalistom najprej ne ugaja, da bi bili delavci in njih organizacije v medsebojni mednarodni zvezi. Pač pa jim prija, da bi se delovno ljudstvo pridružilo "narodni skupnosti," v kateri odločujejo kapitalisti in vladajo. S tem delavstvo izgubi politično samostojnost in postane popolnoma dvisno od volje kapitalistov. Svoboda besede, zborovanja in tiska preneha, ker je vse to nevarno kapitalistični oblasti.

Takih zgledov v novejši zgodovini imamo že več. Nerazsodno delavstvo je poslušalo reklamo za "narodno skupnost" in se navdušilo zanjo. Danes je pa brez socialnih in političnih pravic; molčati mora, izpolnjevati ukaze gospodujočega kapitalizma in trpeti. Ne sme se pritoževati; kaj šele zahtevati pravico! Delavstvo je s to "narodno skupnostjo" odrezano v svojem boju od mednarodnega proletarijata, dočim kapitalisti vzdržujejo mednarodne zveze. V svoji "narodni skupnosti" pa streme za tem, da bi končno ravnali z delavstvom kakor s sužnji. Taki so sadovi novodobne kapitalistične politike, v kateri se kapitalisti mednarodno med seboj podpirajo moralno in materialno.

Posebnih zgledov nam ni treba navajati, ker smo že poročali, da je vsa gibanja v tem smislu podpiral mednarodni kapital. Tudi v češkoslovaškem sporu je bilo tako, kakor smo že tudi poročali.

Delavsko gibanje spoštuje narodnosti in narodni čut. Toda "narodna skupnost", ki jo vsiljuje kapitalizem, ni skupnost, ampak le zasužnjitev delovnih ljudi. V narodni skupnosti, če je skupnost, bi morala vladati popolna enakopravnost članov skupnosti. In tega snovalci "narodne skupnosti" ne marajo, ker jim ne gre za enakopravnost in bratsko sožitje, ampak za oblast nad neimovitimi sloji.

Prvotni vzrok teh novih idej in ideologij so socialne razmere, ki jih je ustvarila kapitalistična družba. Lačni, nezaposleni in nezavedni ljudje se lahko navdušijo z vsako frazo ali obljubo, ker so nezavedni in izčrpani, četud je obljuba le bilka, ki jih ne bo rešila potopa. Ne morejo in ne znajo presoditi namena in posledic, zato dero v strašno odvisnost in negotovost. Današnji razvoj te strašne tragedije kulturnega človeštva so olajšala socialne razmere, socialna beda in kulturna degeneracija, katere prihodnja še žalostnejša stopnja je lažnjiva "narodna skupnost."

Ta slika razvoja kaže, kako ogromna je kulturna in socialna naloga delavskega razreda v človeški družbi.—Del. Pol.

Schuschnigg se ni smel udeležiti pogreba očeta

Berlin, 26. okt. — Arthur Schuschnigg, oče bivšega avstrijskega kancelarja Kurta Schuschnigga, je bil včeraj pokopan na pokopališču v Hietzingu, dunajskem predmestju, toda nacijske avtoritete niso dovolile Schuschniggu, da bi se udeležil pogreba. Bivši kancelar je še vedno pod nadzorstvom nacijske policije.

Bolgarija jači svojo oboroženo silo

Sofija, Bolgarija, 26. okt. — Državna zbornica je včeraj dovolila $43,000,000 za ojačanje oborožene sile in narodno obrambo.

Libija postane del Italije

Rim, 26. okt. — Vrhovni fašistični svet je včeraj proglasil afriško kolonijo Libijo za integralni del Italije. Legalni detajli bodo pozneje objavljeni. General Italo Balbo, governer Libije, bo izgubil službo.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

THE CONSTITUTIONAL AMENDMENT

For the seventeenth time since the state constitution was adopted in 1870, Illinois voters will act on an amendment to their basic law at the polls on November 8. This time the banking sections of the constitution are under consideration, proponents of the change asserting that they must be altered to meet changed conditions which the constitutional convention sixty-eight years ago had no possibility of foreseeing.

Seven of the previous attempts at amendment have been successful. Nine have failed, principally because of the drastic requirement that the proposal to amend receive a majority of all votes cast at the election, instead of a mere majority of those cast on the proposal itself.

A vigorous campaign is being made in behalf of the amendment, perhaps the most vigorous that has been made for any of the seventeen proposals since 1870. The Constitutional Amendment Committee is headed by Floyd E. Thompson of Chicago, former chief justice of the Illinois Supreme Court, and its membership includes men and women of both major political parties, from every section of the state.

"There is no opposition to the amendment proposal and we need only to overcome the apathy of the voter toward public policy questions to win," said Judge Thompson. "The few persons who have expressed opposition have admitted that our banking laws are out-moded, but they do not agree as to the form of the change. It is unlikely that anyone will be able to draft an amendment on which all can agree.

"The elimination of the double liability on state bank stockholders will put Illinois on an equal footing with the federal government, and thirty-nine states which have no such liability. The government, by act of Congress, removed such liability from national bank stockholders more than a year ago. The other nine states, including Illinois, all have taken steps to remove it, and in no other state is there such a rigid requirement for amendments to the constitution as in Illinois.

"The double liability requirement has never furnished the protection to depositors that it was expected to give. The same economic conditions that wreck banks also impoverish the stockholders, and in a general banking disaster they cannot meet their obligations. The money collected from stockholders in the banking crash in Illinois supplied less than two percent of the fund available for receivership expense and for distribution to depositors. It is clearly apparent to us now that it could not have been otherwise."

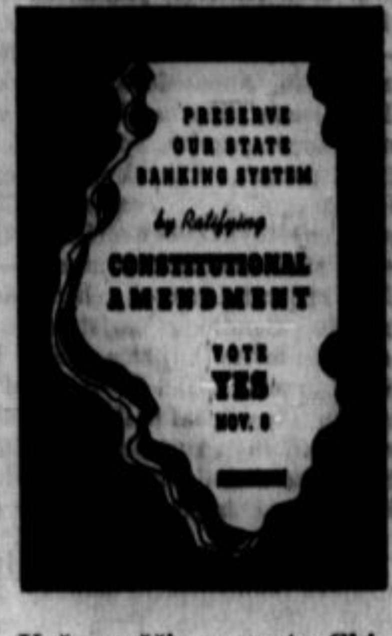

Več soseščin v mestu Chicagi in okraju Cook nima zdaj nobenih bančnih priložnosti.

Imeti bi morale banke, katerih uradniki bi morali biti možje, kateri stanujejo v soseščini in oseb no poznajo svoje odjemalce ter njih potrebe. Take banke lahko nudijo boljšo postrežbo povprečnemu klijentu.

Ako bo amendment k ustavi odobren 8. novembra, potem se bo naš državni bančni sistem lahko moderniziral, take male banke, ki nudijo dobro postrežbo svojim soseščinam, se lahko ustanovijo, kjerkoli so potrebne.

Vaš glas bo pomagal.

CONSTITUTIONAL AMENDMENT COMMITTEE
Floyd E. Thompson, Chairman

VOTE YES VOTE

ZA BOŽIČ V JUGOSLAVIJO
Štirje izleti za praznike
preko
JUŽNE PROGE
"The Sunny Side of the Atlantic"
Direktno v Jugoslavijo
VULCANIA .... 26. novembra
Dospeje v Jugoslavijo 10. decembra
Preko Genove—15 ur do Jugoslavije
REX .... 19. novembra
C. DI SAVOIA .. 7. decembra
REX .... 14. decembra
Redna plovba v vašo domovino
VULCANIA - SATURNIA
Direktno v Jugoslavijo 5. in 26. novembra
REX - C. DI SAVOIA - ROMA
Preko Genove—19. okt., 12. in 19. nov., 7. in 14. dec.
Za pojasnila obrnite se na pooblaščenega agenta, ali na urad:
Italijanske Linije, 333 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Dijakinje državne univerze v Californiji in Bob Schiller, avtor penzijskega načrta, ki določa, da vsak prebivalec Californije dobi $50 na teden.

VOLTAIRE:

Kandid ali optimizem

POSLOVENIL OTON ZUPANČIČ
UVOD NAPISAL STANKO LEBEN

'Zgodba dobrega Bramana', 'Dva potolaženca' napravlja novela 'Cosi Sancta,' kjer je žena, ki je s svojo krepostjo povzročila smrt onega, ki ga je ljubila, proglašena za svetnico, ker se je trikrat izneverila svojemu možu, vtis, kakor da je vzeta iz 'Dekamerona', toda brez Boccaccijeve ciceronijanske retorike; kratka moralna pripovest 'Jeannot in Colin' pa združuje v sebi preprostost slikarja risanic s hudomušnostjo velikega artista. V 'Mikromégasu' se Voltairejevo pero zabava ob 'Culliverju' in 'Potovanju na Države Lune' našega Cyrana. 'Babilonska princesa' pa, lepa Formozanta, ki teka za svojim ljubljenim Amazanom, je utekla iz slavne knjižnice viteza iz Manče, Dona Kihota. Samo da so pustolovščine teh dveh zaljubljencev, ki se iščeta preko celin in morij, sicer prav tako nenavadne kakor dogodivščine njunih prednikov, samo mnogo poučnejše, ker ju postopoma seznanijo z napredkom filozofije v severnih deželah, z blagostanjem Holandske, z angleško politiko, z nasprotji v Parizu, z nenavadnimi običaji na papeževem dvoru ter celo z odličnimi lastnostmi kitajskega cesarstva. Don Kihotovi junaki se na svojih čudovitih blodnjah niso naučili toliko lepih stvari. — V 'Belem volu' se je domišljija oprostila vseh vezi; 'Amabedova pisma', ki jih piše mladi Indijec iz Benaresa in kupiči v njih tožbo na tožbo zoper jezuite, spominjajo živo na "Perzijska pisma'. 'Človek s štiridesetimi tolarji', 'Jenina zgodba', 'Ušesa grofa Chesterfieldskega' so enostavni dvogovori o politični ekonomiji, metafiziki, znanosti in morali.—Končno 'Candide', ki jemlje iz vseh teh romanov, ki jih vse vsebuje, 'Candide', mojstrovina te literarne vrste, čudovita knjižica, poleg katere se vidi 'Kuhinja pri kraljici Gosji nožici' mukoma skovana in 'Pingvinski otok' tako dolgočasen. Vse te povesti in ti romani imajo tri strani, deset strani, sto strani; in tisti, ki jih imajo sto, se čitajo, kakor da jih imajo samo deset.

Filozofija, ki jih oživlja, ni vedno enaka. Voltairejeva domišljija je dobivala sčasoma vedno temačnejše barve. Prva romana, 'Babukov privid' in 'Zadig', sta iz časa, ko so ga naklonjenost dvora, milost gospe Pompadourjeve in d'Argensona, vabila pruskega kralja, ljubezen gospe du Chatelet nagibali k optimizmu: dobrodušna popustljivost in umirjenost diha iz njih.—Ituriel, Babukov genij, sklene, da bo pustil svetu njegovo pot, kajti, če ni vse dobro in v redu, je vse vsaj koliko toliko znosno'.—Toda že v 'Zadigu' ne najdemo več te nekoliko prepopustljive dobrodušnosti. Na koncu dolgega potovanja, polnega nerazumljivih stvari, se Zadig vrže na obraz pred angelom, svojim spremljevalcem, in vzklikne: 'O božji odposlanec, božanstveni angel, prišel si torej iz empireja, da poučiš smrtnika, da se je treba podvreči večnim zakonom?' In angel mu je odgovoril: 'Ni zla, iz katerega bi se ne rodilo dobro.'—'Toda,' pristavi Zadig, 'kako bi bilo, če bi obstojalo samo dobro, brez vsakega zla?'—'Tedaj,' je odvrnil angel, 'bi bila ta zemlja druga zemlja, veriga dogodkov bi tekla v drugačnem redu; in ta red, ki bi bil popoln, more biti samo v večnem bivališču najvišjega Bitja.'—Zadig je prepričan, ali vsaj hoče biti; prav nič pa ne jamčim, da si Zadig ni več ko enkrat kljub oboževanju Previdnosti ponavljal: 'Kako bi bilo, če bi obstojalo samo dobro, brez vsakega zla?' ali: 'Zakaj je treba, da se dobro doseže le preko neštetega gorja?' ali pa: 'Kako je mogoče, da se Bogu ni posrečilo zmanjšati v stvarstvu vsote trpljenja?' Taka vprašanja, ki niso prav nič vznemirjala Babuka, bodo čezdalje huje mučila Voltaireja.

Na en način jim je mogoče uiti, vsaj začasno: zmanjšati pozornico ter trpljenje, da je samo še komaj opazna točka v prostoru in jih tako pogrezniti v neskončno majhno. Kaj pomenijo v okrilju brezkončnosti naše bolesti neznatnih atomov? Mislite si, kako bi nam bilo, če bi s pomočjo čudovitega akustičnega aparata naenkrat zaslišali, kako se mravlja ali bolha pritožuje pri Previdnosti radi tatvine, izdajstva, krivice ali nehvaležnosti. Swift je dobro vedel, da bi se ne mogli vzdržati smeha; zato je napisal 'Gulliverja'. Tudi Voltaire je vedel, da bi se smejali; zato je po Swiftu napisal 'Mikromegasa'. Toda ta zasmeh človeštva vsebuje že pogled na življenje, ki se prečudno oddaljuje od Zadigovega optimizma.

Žalostna je misel, ki zaključuje 'Mikromegasa', da je naše neznatno majhno bivališče, zgrajeno iz kepe blata, pozorišče tolikih zlih dejanj in strahot. A to sliko Voltaire še stopnjuje v 'Zgodbi o Skarmentadovih potovanjih', v tem prvem osnutku 'Candida', ki ga je Voltaire napisal leta 1756. in kjer je na desetih straneh nakupičil vse zločine in vsa barbarstva, ki mu jih je pustil v spominu njegov 'Poizkus o običajih'.

Tri leta pozneje se Voltairejevo gledanje ne bo spremenilo. Samo razširil bo prvotno povest, pomnožil bo dogodke in osebe, ustvaril tipe ter položil vanjo vse, kar mu premore domišljija najbolj trpkega in najbolj bleščečega: tako se rodi nemrtni 'Candide'. Kako daleč smo od časa, ko se je Zadig učil od Puščavnika, da ni zlo, ki bi se iz njega ne rodilo dobro! In vendar se zdi, la si je bila usoda nadela nalogo, da dokaže Voltaireju resničnost tega izreka na primeru njegovega lastnega življenja. Šel je skozi težke preizkušnje: smrt gospe du Chatelet, kraljeva nemilost, razočaranja v Berlinu, nesramno ravnanje v Frankfurtu, še večja nemilost in končno nedogledno prognanstvo. In kaj se je rodilo iz vseh teh nesreč? Njegov umik v dvorec Delices. Odrekel se je bil slavohlepju diplomata in dvorjana; zato živi svobodno in modro. Sedaj tako rekoč izziva usodo in priznava svojo srečo. 'Razen slabotnega zdravja sem tako srečen, da me je sram', piše Thieriotu. In v prav istem času se izpreobrne k najizzivalnejšemu in najgrenkobnejšemu pesimizmu.—Bogastvo, svoboda, udobno življenje, lep dvorec na bregu jezera, odobravanje javnosti in slava sama niso mogli zabraniti duhu in srcu, da bi ga ne bil bolel prizor človeške bede in blaznosti. Njegov razum je užaljen do bolesti in ogorčenja. Da se prepričamo, nam je treba samo listati v njegovi korespondenci iz let neposredno pred objavo 'Candida'.—Dogodki, ki jih riše v teh pismih, so bili zadostni povod, da so omajali optimizem, ki ga je bil Voltaire prinesel iz Anglije. Ob ta angleški optimizem je bil pozneje ponovno zadel v Nemčiji, kjer ga je v Leibnizovem imenu, sredi metafizičnih oblakov, proslavljal učenjaški Christian Wolf, 'ki je v trideset zvezkov natrpal iznajdbe drugih'. Voltaireju se je zagabilo neprestano govorjenje o monadah in preddoločeni harmoniji, kar se mu je videlo tako smešno, kakor Descartesovi vrtinci. Iz te preddoločene harmonije je namreč sledilo, da je naš svet najboljši izmed vseh možnih svetov. Ta kratkovidni, malce bedasti optimizem je bil neposredni povod, da je Voltaire napisal 'Candida'. Optimistom hoče predočiti vsa zla in vse nesreče, ki se izlivajo na nas in pustošijo stvarstvo. In opravil je svoje delo kolikor mogoče ujedljivo; njegova knjižica je včasih podobna prebujni domišljiji janzenističnega teologa. Z njo kajpada ni spravil optimizma s sveta, ker optimizem ustreza vendarle neki osnovni usmerjenosti človeškega duha; pač pa mu je vžgal pečat smešnosti, plehke, če hočete, a neminljive. Po 'Candidu' ni več mogoče ponoviti brez smešnosti fraze o 'najboljšem vseh možnih svetov.'

(Dalje prihodnjič.)

General Franco, načelnik španskega fašističnega režima, pripenja odlikovanje italijanskemu legionarju.

Hvaležnost

Majhen sunek, presunljiv krik in parček je ležal v vodi. Mokra obleka iz organdija se je ovijala okrog premočenega smokinga. Mesec, ki je dotlej smeje pomežikoval zaročencema, se je porogljivo zarežal in se skril za oblak; ni mogel prenašati preklinjajočih ljudi.

"Prekleto, ali ne morete malo paziti?" je zarjovel mož, ki je bil kriv nesreče. Fred Punch, s stokajočo nevesto v naročju, je zasopljeno in jezno odgovoril: "saj vendar nimam zadaj oči."

"Ali si ne bi gospoda prihranila pogovor za pozneje in bi me rajši rešila?"

Mala, sladka Dolly, ki tedaj ni bila prav nič sladka, temveč samo strašno mokra, je šklepetala z lepimi zobmi. Noč je bila nekam hladna, a neprostovoljna kopelj v Temzi nedvomno ni prijetna zadeva.

Z združenimi močmi se jima je posrečilo, da sta spravila premočeno dekle v čoln. Toda za Freda ni bilo več prostora v njem, zato mu ni kazalo drugega, kakor da se prime za zadnji del čolna. Ni bila lahka reč, preobloženi čoln srečno pripeljati k bregu; tem manj, ker sta jim nagajala tok in veter. Fred je bil jezen na čolnarja, ki ju je prevrnil, toda ko je nazadnje ves izčrpan zlezel iz vode, si je moral priznati, da jima je možakar rešil življenje. In tako je dejal: "Verjemite mi, gospod . . ."

"Jim Morton je moje ime."

"Verjemite, gospod Morton, do smrti vam bom hvaležen," je dejal in hrepeneče pogledal prot razsvetljenim oknom krčme, kamor so bili namenjeni."

"Ne odlašam rad takšnih stvari," je menil Morton. "Urediva zadevo kar takoj."

Fred je dal rešitelju dva funta. Potlej sta se zaljubljenca jela odpravljati domov, da se preoblečeta, kajti nahod jima ne uide. Jim Morton je skrbno zganil mokra bankovca in prosil za naslov: "Rad bi vendarel vedel, kje stanuje mož, ki sem mu rešil življenje."

Fred si je dejal, da je to v redu, in Dolly, ki se je že nekoliko ogrela, je bila istih misli, zato je povabila moža: "Čez štirinajst dni se bova poročila; zelo naju bo veselilo, če naju boste počastili in prišli na svatbo." Očarljivo se je nasmehnila. Fred je petkrat zapovrstjo kihnil kakor v podkrepitev, Jim Morton se je pa zarežal: "Ne bom pozabil."

Tako se je končala mala večerna pustolovščina. Za enkrat vsaj.

Na svatbo je rešitelj res prišel, pripeljal je s seboj tudi svojo ženo in štiri otroke. Niso se dali prositi, jedli in pili so ko ljudje, ki hočejo s svojim tekom izraziti svoje prijateljstvo. Poleg tega si je rešitelj izposodil pri Fredu pet funtov. Malenkost. Pri velikih poročnih izdatkih, je menil, to res ne igra nobene vloge. In Fred mu je dal, kajti mož je bil vendar njegov rešitelj.

To je bil začetek. Vdanega rešitelja se poslej nista mogla več odkrižati. Vsakega prvega v mesecu, ko je moral plačati najemnino in druge malenkosti, je prišel in zadnjega v mesecu, ker takrat vendar živ krst nima denarja. Kadar je bil kateri njegov otrok bolan, je moral dobri stric Punch spet odpreti svojo denarnico in priskočiti rešitelju svojega življenja na pomoč; če je imel kdo v družini rojstni dan, mu je bilo treba kajpak napraviti majhno veselje. Kdo naj bi to napravil, če ne Fred Punch, ki je vendar dolgoval svoje življenje in srečo svojemu rešitelju! Tako je šlo leto za letom. Fred se je jezil, a plačal je vselej. Zakon s sladko Dolly je že zdavnaj šel rakom žvižgat, Fred je pa še zmeraj plačeval. Prav za prav je bil Fred flegmatičen človek, zato so se mu šele čez deset let odprle oči, da je Jim Morton nesramen izsiljevalec, on sam pa največji osel na svetu, da se je deset let dal izmozgavati. Sklenil je torej, da bo moža, ki ga je nekoč rešil iz vode in ki bi zdaj hotel, da bi ga on do smrti držal nad vodo, pri prvi priložnosti vrgel skozi vrata. To je bilo pa lažje skleniti ko napraviti.

Morton, velik, močan mož, se je skoraj sesedel, ko mu Fred ni hotel dati denarja; Fred se je zato še enkrat omehčal.

"Poslušajte," je dejal, "od mene zahtevate deset funtov, a sam Bog ve, kolikokrat sem vam jih že dal. Dam vam petdeset funtov, a zato želim, da se mi nikdar več ne prikažete pred oči. Vsaka stvar ima svoj konec. Nočem, da bi me venomer spominjali, da sem se nekoč pred mnogimi leti kopal v smokingu. Velja?"

Morton je pritrdil, vzel petdeset funtov in izginil do drugega zadnjega v mesecu. Potlej je spet prišel in se zaklinjal, da se bo obesil, če ne dobi deset funtov.

"Samo zdaj mi še dajte," je moledoval vsiljivi rešitelj.

Fred je vzdihnil, segel v žep in je sam pri sebi sklenil, da bo prekletemu rešitelju odslej zaklenil vrata pred nosom.

Človek se niti slabih navad ne odvadi, kdo bi torej zameril Jimu, da se ni hotel odreči toliko let stari navadi, da je spravljal lepe, šelesteče Fredove bankovce? Tega bi bil zmožen samo kakšen svetnik, Jim Morton pa ni bil svetnik. Ko je Jim res naletel na zaklenjena vrata, je preklinjal in grozil; tako je razsajal, da Fredu ni ostalo drugega, ko da je tekel k sodniku.

Jim Morton je bil v dno duše užaljen in ogorčen. Pogledal je sodnika in z ranjeno osuplostjo dejal: "Temu gospodu sem vendar rešil življenje!"

"Kdaj je pa to bilo?"

"Pred dvanajstimi leti."

"Torej dvanajst let že živite od tega, da ste gospodu dovolili, da se prime za vaš čoln? Kako dolgo pa mislite še živeti od tega?"

"Obljubil mi je, da mi bo do smrti hvaležen."

Sodnik pa za takšne nazore ni imel pravega razumevanja in je obsodil rešitelja na dva funta globe. Morton se je obrnil k Fredu: "Ali ste slišali sodbo? Ker sem vam rešil življenje, naj plačam zdaj še globo? Če ste količkaj uvidevni, boste plačali ta dva funta namesto mene."

Fred je imel slabo vest in je iz stare navade segel v žep. Toda vmes je posegel sodnik: "Prepovedujem vam, da bi imeli še kakšen odnos s tem človekom. Če ne more plačati, naj pa kazen odsedi."

Jim je z vzdihom plačal in razočarano dejal: "To ima človek za hvaležnost. Nič več ne verujem v ljudi; ali je čudno, da postane potem človek pesimist?" To rekši je užaljeno in dostojanstveno odšel iz dvorane.

Ko si je na hodniku prižgal svojo pipico, se mu je pa obraz spet zjasnil. Hvala Bogu, si je dejal, da to ni moj edini rešenec, ostalih sedem še zmerom brezhibno funkcionira. Sicer pa, če se bodo tudi ti tako nehvaležno obnašali, kakor se je Punch, saj je še veliko čolnov na Temzi, da jih prevrnem in potlej rešim ljudi, ki mi bodo do smrti hvaležni.

Udarec demokraciji

Odstop predsednika češkoslovaške republike je napravil mučen vtis v mednarodnem političnem svetu. Dr. Beneš je bil odličen in spravljiv mednarodni politik, ki je povsod uveljavljal načela svojega velikega učitelja Masaryka.

Dr. Beneš je bil idejni organizator Male antante in prijatelj balkanske zveze. Njegovo stremljenje je bilo, da zavlada na Balkanu, v srednji in vzhodni Evropi mednarodno sodelovanje, brez mednarodnih perturbij, ob svobodni kulturi in demokraciji. V vsem njegovem delovanju smo mogli opažati to idealno stremljenje.

Da bi se vse to lažje uresničilo ,se je naslanjal na svoje zaveznice v mali antanti, balkanski zvezi in na zahodne velesile, uvažajoč prisege in zvestobo vseh teh držav, katerih kultura je bolj ali manj slonela na istih načelih kakor ona češkoslovaške republike.

Motil bi se pa, kdor bi mislil, da je Češkoslovaška kriza nastala šele v zadnjih tednih. Kriza, v kateri je češkoslovaška republika doprinesla največjo žrtev, se je pripravljala že več let za hrbtom republike. Vsi se moremo še spominjati, kako so se polagoma rahljale vezi med republiko in nje zaveznicami. Polagoma so se trgale vezi in sklepale nove na vse strani, tako, da je republika končno ostala sama ter ji je bil na isti način brez zaslišanja vsiljen monakovski diktat.

V Angliji in Franciji že slutijo težo posledic. Opravičujejo svoj korak z ohranitvijo miru, poveličujejo velikodušnost češkoslovaške republike, toda javnost, tisk in po prestani duhovni krizi odziv med političnimi strankami, že danes pošepetava, da je monakovski dogovor oizroma diktat še bolj ustvaril predpogoje za nove zaplete, nove avanture, nova vznemirjenja v Evropi.

Popolnoma krivično je mnenje, da bo parcelacija Češkoslovaške države prispevala k miru v Evropi. Zakaj, še ni to vprašanje rešeno, pa se v tisku, naenkrat, že pojavljajo nove inicijative za spore. To ve vsak, kdor čita dnevni tisk. Mir je ohranjen v tem primeru na ta način, kakor je videti, da se je podvrgla nova žerjavica, ki lahko vname kadarkoli evropsko vojno.

Dr. Beneš se je ljubeznivo poslovil od naroda. Odstopiti je moral, ker se je njegova politika ponesrečila, dasi po krivdi drugih, zato, da se republika obnovi in gradi na novih temeljih.

Češkoslovaška izgubi v Benešu modrega politika in velikega prijatelja balkanskih Slovanov in Balkana sploh. Težka izguba zadene Jugoslovane. Najtežja izguba pa zadene češkoslovaško demokracijo in demokracijo vse Evrope, tisto demokracijo, ki ji je bila Češkoslovaška vzor in oslonec v težkih časih, dr. Beneš, učenec Masarykov, pa njen predstavnik. To je najžalostneje ob tem zgodovinskem trenutku, o katerem ne vemo še, kaj nam prinese kulturno ali politično.

—Del. Pol.

Pomen Tješina

Tješin, katerega so Čehoslovaki odstopili Poljakom, je bil dodeljen mladi češkoslovaški republiki poleti l. 1920, ko je bila Poljska zapletena v vojno s sovjetsko Rusijo. Tješin je bil nekoč vojvodstvo, v katerem so se stikale tri narodnosti: češka, poljska in nemška.

V nekdanji Avstriji je Tješin upravna enota. Pripadel je monarhiji za vlade Marije Terezije po sklenitvi miru s Friderikom Velikim. Ozemlje je imelo pravokotno obliko in merilo v globino približno 50 km. V svetovni vojni je tvorilo ozemlje med Madžarsko, Moravsko in Prusko Šlezijo ter Rusko važen koridor v Galicijo.

Tješin ima zaradi svoje zemljepisne lege poseben gospodarski, prometni in strategični pomen kot tipično prehodno ozemlje. Nova meja med ČSR in Poljsko še ni določena, vendar pa gotovo, da so Poljaki dobili nazaj premogovnike, vrhu tega tudi imenitno prometno križišče v svojo last.

Skozi Tješin teče železnica, ki veže Moskvo, Leningrad, Varšavo, Gdansk, Gdynjo, Berlin, Vratislavo, Odeso in Konstanco na eni, Bratislavo, Dunaj, Budimpešto, Trst, Beograd in Carigrad pa na drugi strani. Po železniški progi so šle slovaške rude in slovaški les, rumunski petrolej, premog in železo po Črnemu in Jadranskemu morju. Gospodarski pomen poljske pridobitve torej leži na dlani.

VAŽNO ZA VSAKOGA

KADAR pošiljate denar v stari kraj:
KADAR ste namenjeni v stari kraj:
KADAR želite koga iz starega kraja:

KARTE za vse izlete

Potniki z našim posredovanjem prihranijo najceneje in zadovoljno.
Denarne pošiljke izvršujemo točno in zanesljivo po dnevnem kurzu.

V JUGOSLAVIJO	V ITALIJO
Za $ 2.55... 100 Din	Za $ 4.35... 100
" 5.00... 200 "	" 12.25... 200
" 7.20... 300 "	" 29.50... 500
" 11.65... 500 "	" 57.00...1,000
" 23.00...1,000 "	" 112.50...2,000
" 45.00...2,000 "	" 147.50...3,000

Navedene cene so podvržene spremembi, kakor je kurz. Pošiljamo tudi denar brezplačno. Izvršujemo izplačila v dolarjih.
V Vašem lastnem interesu je, da pišete za cene in pojasnila

SLOVENIC PUBLISHING CO.
(Glas Naroda—Travel Bureau)
216 West 18 st. New York, N. Y.

KLOBASE

Čas je tukaj, kakor druga leta za fine domačega izdelka starokrajske klobase—mesene in krvavice—pleče-ta, šunke in drugo prekajeno in sveže meso. Doma očiščena perutnina. Cene zmerne. Postrežba točna. Dovažamo na dom—pokličite Canal 8172 ali pridite osebno.

MARTIN ŠENICA
2059 W. 23rd St., Chicago, Ill.

BOŽIČNI IZLETI V JUGOSLAVIJO

PARNIKI IZ NEW YORKA:

EUROPA	26. novembra
DEUTSCHLAND	1. decembra
HAMBURG	7. decembra
BREMEN	14. decembra
NEW YORK	15. decembra

Izborne železniške zveze od Cherbourga, Bremena ali Hamburga.

Strokovnjaški nasveti glede vizejev za priseljence in obiskovalce.

Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali

30 W. Randolph St. - - Chicago, Ill.

HAMBURG-AMERICAN LINE
NORTH GERMAN LLOYD

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 na leto. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za eno letno naročnino, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado: $6.00	Za Cicero in Chicago je: $7.00
1 tednik in 4.00	1 tednik in 5.00
2 tednika in 3.00	2 tednika in 3.50
3 tednike in 2.40	3 tednike in 2.70
4 tednike in 1.20	4 tednike in 1.50
5 tednikov in nič	5 tednikov in nič

Za Evropo je: $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval zase list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je take skupne naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime..... Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)..... Čl. društva št.....

3)..... Čl. društva št.....

4)..... Čl. društva št.....

5)..... Čl. društva št.....

Mesto ..... Država .....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima obličajno svoje glasilo. Torej agitatoriční dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.